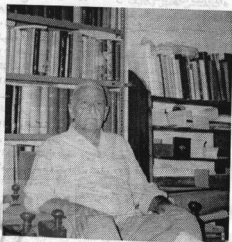

«ستوده» را باید ستود

نظری و گذری بر احوال و آثار

دکتر منوچهر ستوده

این مقاله بر آن است تا شرح زندگی، احوال و آثار و تألیفات پژوهشگر فرزانه عرصه جغرافیای تاریخی ایران، دکتر منوچهر ستوده را به رشته تحریر درآورده به این امید که رسم و آیین چنین شایسته و نیک که مدتی است در مجامع دانشگاهی و صحنه مطبوعات و عرصه چاپ و نشر کتاب جان گرفته است، با همهمی نیکاندیشان و دانش‌دوستان گسترش یافته و بیاید.

به یقین تجلیل و تکریم و پاسداشت مقام و منزلت و پایگاه علمی و ادبی دانشوران و پژوهندگان و بزرگدانی که عمرگراقتدر را در مسیر پژوهش و تألیف مصروف داشته‌اند و از بذل و عصرف جان و مال و عمر خود در راه اعتلا و سربلندی و تجدید حیات علمی، فرهنگی و ادبی این مملکت فروگذاری نکرده‌اند، در زمره ابتدایی‌ترین و بدیهی‌ترین وظایف و مسؤولیتهایی است که مدیران و مسؤولان امور فرهنگی کشور و تمامی ایران‌دوستان و رهروان دانش و فضیلت باید در قبال نالینهای ستودنی و آثار ساینده و زحمات بر ارج این فرزندگان منتقل شوند، از این رو، برحسب وظیفه و ارادت اینک عرض سنجاس ناچیز است به پیشگاه دانشمند گرامی‌ه جناب استاد دکتر منوچهر ستوده که از سال ۱۳۱۲ ش تاکنون در زمینه‌ها، عرصه‌ها و موضوعات و مسائل گوناگونی چون:

جغرافیای تاریخی روستاها و شهرهای ایران، تصحیح آثار و نسخ خطی، زسان پژوهی و لهجه‌شناسی و ثبت و ضبط واژگان و

اصطلاحات، مفردات و تعابیر و امثال و اشعار اصیل محلی و منطقی‌های چندین لهجه و زبان، تألیف و گردآوری هزاران صفحه کتاب و دهها مقاله پرمیون آثار تاریخی و باستانی، باغ مستبرکه، اسماکن و قبود و همچنین ثبت و ضبط نوشته‌های، ذرها و اماکن زیارتی و سیاحتی، تشریح و تبیین شرایط اجتماعی، وضعیت کشاورزی و اقلیمی و محیطی مناطق مختلف، بررسی اوضاع تاریخی، آداب و رسوم و سنن قومی و قبیله‌ای تمامی مختلف؛ به پژوهش، تحقیق و جمع‌آوری آثار و اسناد و نوشته و عکس... پرداخته است و کوله‌باری پر بار و پرمایه افزون بر ۶۰ سال پژوهش و تحقیق را برای جامعه علمی و ادبی کشور به ارمغان آورده است. استاد بنیانگذار رشته «جغرافیای تاریخی» در ایران است و از دیگر خدمات ارزنده علمی ایشان می‌توان از تأسیس واحدهای، درسی «تاریخ خطوط اسلامی» و «کتابخانه‌های اسلامی» در رشته باستان‌شناسی دانشکده ادبیات دانشگاه تهران و تأسیس کتابخانه دانشکده علوم دانشگاه تهران^۱ از نام برد. استاد اکنون در سن ۸۶ سالگی با طیب خاطر و روی گشاده پذیرای میهمانان، محققان، دوستان و علاقمندان هستند و با منات و حوصله فراوان که در این سنین کمتر انتظار می‌رود به سؤالات و پرسشها پاسخ می‌دهند، به خود و زندگی شخصی‌اش کمتر توجه کرده است اما اخیراً بنا به درخواست آقای افشار شرح احوالی را از خود به نگارش در آورده است که در کتابی به نام «گذری و نظری بر احوال دکتر منوچهر ستوده» در مجموعه فرزانگان ایران شماره ۲۹، توسط انتشارات شهر کتاب منتشر گردیده است.

استاد در این سنین همانند گذشته مسیر مطالعه، تحقیق و پژوهش را با تمام توان دنبال می‌کند و چنین اثر را زیر چاپ دارد. ایشان علاوه بر این، یادگیری «رئین و ترانسیت»، دو قطعه زمین کشاورزی در شمال انواع و اقسام میوه‌ها را با کیفیت ممتاز و بعضاً میوه‌های نادر را به بازار عرضه می‌نماید.

و نکته آخر اینکه بعضی از جوانان عزیز ایران در غرب دنبال چه هستند. آرمان، آزرد، علم، فرهنگ و با الگوگیری و تقلید، ماکه از این فضا به جز تقلید، مبارز و انرفاق چیز دیگری ندیدیم، آنها از این بزرگمردان و دانشمندان در کشورمان کم داریم و یا ضعف شخصیت داریم که نشو و خراش ذهنی و فکری و رفتاری مان شده است پرسه زدن در کوچه پس‌کوچه‌ها و بی‌توجهی‌های غرب، بیایید ایران عزیز و رادمردان آن را گرمی بدیم که راز ماندگاریمان در این نکته نهفته است و دست آخر، به راستی ستوده را باید ستوده.

تولد و تحصیلات

دکتر منوچهر ستوده در ۲۸ تیر ماه سال ۱۲۹۲ ش در تهران متولد شد، تحصیلات مقدماتی را در مدرسه ابتدایی آمریکایی و ۶ سال متوسطه را در کالج قدیم (البیروز فعلی) گذراند. در سال ۱۳۱۷ از دانشسرای عالی درجه لیسانس گرفت و سپس دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی را در دانشکده ادبیات تهران تمام کرد و در سال ۱۳۲۱ موفق به اخذ درجه دکتری شد. از سال ۱۳۲۰ به خدمت وزارت فرهنگ در آمد و در دبیرستانهای لاهیجان و تهران به تدریس و تعلیم ادبیات فارسی و زبان انگلیسی اشتغال داشت؛ حاصل این دوره ۱۳ سال تدریس در دبیرستان البرز است؛ از سال ۱۳۳۵ به دانشکده ادبیات و معارف اسلامی انتقال پیدا کردند و در آنجا بود که رشته «جغرافیای تاریخی» را بنا نهادند و ۱۵ سال به آموزش این رشته پرداختند. بعد از

آن تا زمان بازمتنگی در قسمتها و شعب دانشکده ادبیات تهران به تدریس دروس «تاریخ آسیای مرکزی» و «تاریخ ایران صدر اسلام» و... پرداختند و در این زمان بود که ایشان تأسیس دو درس جدید تحت عناوین «کتابهای اسلامی» و «تاریخ خطوط اسلامی» را به مسئولان وقت دانشگاه پیشنهاد نمودند که با موافقت ایشان واحدهای مذکور به طور رسمی جزو واحدهای رشته پاسان‌شناسی درآمد و تهیه منبع و جزوه تدریس نیز به همدۀ خود ایشان و آگادار گردید. دکتر سید حسن انصاری خدمت رسمی در سال ۱۳۵۷ با همتی افزون و سعی وافر به ادامه زندگی علمی - پژوهشی پرشمار خود پرداختند و در این مقطع نیز تاکنون آثار گرانگ و پریمیاری را به مردم و جامعه علمی و ادبی کشور تقدیم کرده‌اند که شرح آنها متعاقباً خواهد آمد. پدر استاد خلیل ستوده نیز از فرهنگیان آموزشی و معلمی آرموده و نجیب بود، خط خوب می‌نوشت، درس خوب می‌گفت و در خطابه و نظم هم‌دستی داشت. دکتر مهدی آذر استاد دانشگاه درباره ایشان مرقوم داشته‌اند: «مرحوم سید خلیل ستوده مردی ستوده خصال و معلم بسیار خوب بود و سالهای متبادی با جدیت و علاقمندی و بصیرت تمام در فرهنگ ایران خدمت کرد و به این مناسبت مورد احترام و علاقه فرهنگیان بود. در حدود دوازده سال پیش بر حسب تقاضای خودش بازنشسته شد؛ فرزندان برومند او، آنچه من می‌دانم هم مانند پدر خلیل‌القدرشان از خدمتگزاران عالم فرهنگند... از اساتید میرزا دکترا ستوده که ایشان در محضر آن بزرگان به تحصیل و تهذیب نفس و کسب علوم و معارف پرداختند می‌توان از عباس اقبال آشتیانی، بدیع‌الزمان فروزانفر، فاضل تونی، سید کاظم مصارو دکتر لطیفی سوزنگر یاد کرد.

● معرفی آثار و تألیفات

همانطور که پیش‌تر از این متذکر شدم استاد از جامعیت علمی، گسترده‌گی مطالعات و تسلط خاصی بر رشته‌ها و گرایش‌های مختلف ادبیات فارسی و جغرافیای تاریخی برخوردارند به همین سبب دروسا و موضوعات و مساحت و عناوین گوناگون به تحقیق، پژوهش، تألیف و چاپ کتاب، مقاله و ایراد سخنرانی و... پرداخته‌اند. آثار و نوشته‌های ایشان به روشنی گویای این نکته است.

● کتاب‌شناسی تصحیحات

از سال ۱۳۴۰ ش تا ۱۳۷۶، ۲۲ جلد کتاب با تصحیح، تحشیه و مقدمه‌های مفصل دکتر ستوده به چاپ رسیده است. این آثار اغلب منابع تاریخی و جغرافیایی، دیوان شاعر، سفرنامه و موضوعات دیگر است. در قلمرو تصحیح و چاپ هر یک از این آثار رجعت کجیته نظم و نظر پارسی، اهداف ارزشمندی مد نظر مصحح آن بوده است که جوینده نشسته لب دانش و ادب فارسی باید با دقت نظر و عشق و روزی به این آثار گرانگ که پشته‌ها و بن‌مایه زبان فارسی به کسار می‌آیند مراجعه فرماید.

۱- حدود العالم من المشرق الی المغرب، مؤلف ناشناخته، دانشگاه تهران، شماره ۱۳۴۰، چاپ مجدد کتابخانه طهوری ۱۳۶۱.

۲- نصف جهان فی تعریف اصفهان، مؤلف ناشناخته، امیر کبیر و تأیید اصفهان، ۱۳۴۰.

۳- مهمان نامه بخارا، تألیف فضل... رویهان خمینی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۲۱.

۴- جغرافیای اصفهان، تألیف میرزا حسین خان تحویلدار، شماره ۱۰، تهران مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی وابسته به دانشکده

ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۳۲.

۵- تاریخ سیستان، تألیف شاه حسین بن ملک عیاش الدین محمد بن شاه محمود سیستانی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، شماره ۲۵، ۱۳۲۲.

۶- هجیات العلوفات و غزایب الموجودات، تألیف محمد بن محمود بن احمد، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۳۵.

۷- تاریخ گیلان و بلخستان، سید ظهیرالدین بن نصیرالدین مرعشی، بنیاد فرهنگ ایران، شماره ۲۶، ۱۳۷۳.

۸- تاریخ عراق، تألیف رضا طباطبائی وکیل، انتشارات فرهنگ ایران زمین، ج ۱۱۴، ۱۳۳۵.

۹- تاریخ رویان، مولانا ابوالیاء الله املی، بنیاد فرهنگ ایران، شماره ۲۲، ۱۳۴۸.

۱۰- تاریخ مازندران، تألیف ملا شیخ علی گیلانی، بنیاد فرهنگ ایران، شماره ۱۷۲، ۱۳۵۲.

۱۱- هفت کشور یا سورالاقالم، مؤلف ناشناخته، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۳.

۱۲- سینه، تألیف ابوریحان بیرونی، تصحیح از دکتر منوچهر ستوده با همکاری آقای ایرج افشار، شرکت انست ۱۳۵۸، چاپ جدید نشر دانشگاهی.

۱۳- جواهرنامه، تألیف صدرالدین بن منصور دشتکی، ۸۵۷ تا ۸۸۳ هـ ق فرهنگ ایران زمین.

۱۴- تاریخ خراسان، تألیف علی بن شمس‌الدین بن حاجی حسین لاهیجی، بنیاد فرهنگ ایران، شماره ۱۶۶، ۱۳۵۲.

۱۵- روزنامه سفر گیلان دست خط ناصر الدین شاه قاجار، مؤسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.

۱۶- تاریخ بدخشان، میرزا سنگ‌محمد بدخشی، مؤسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.

۱۷- تلخیص بنام و جزایر خلیج فارس، از محمد ابراهیم کازرونی متخلص به بادی، مؤسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.

۱۸- سفرنامه نادر و جزایر خلیج فارس، مؤلف ناشناخته، مؤسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.

۱۹- راهنمای قطن و بدخشان، تألیف محمد نادرخان، مؤسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.

۲۰- جمل رشوند، محمد علی رشوند، به تصحیح دکتر منوچهر ستوده با همکاری عیاش الله مجیدی، نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۶.

۲۱- تلخیصنامه خسروی، از قزاقخ مربوط به دوره افشار، بنیاد فرهنگ ایران زمین، شماره ۱۳۶۷.

۲۲- جغرافیای اصفهان، محمد مهدی ارباب *

● تألیف و پژوهش

در وادی تحقیق و پژوهش نیز استاد برای تألیف و تکمیل آثارش که برخواهیم شمرد زحمات و سختیهای فراوانی را که اقتضای تحقیق آن روزها بود به جان و دل خریدند و شهما و روزهای فراوانی را در سفر به شهرها، روستاها، کوهها، قلاع و اماکن تاریخی و... گذراندند این نکته را آقای مهدی افشار که به تازگی کتابی را در شرح احوال و آثار دکتر ستوده منتشر ساخته‌اند این چنین توصیف کرده‌اند:

«باید عاشق باشی تا بتوانی گام به گام و در جنب و در جنب این سرزمین را با همه درخشش‌هایش درنوری، تا اعماق جنگلهایش پیش روی، تا فراسوی صخره‌هایش گام بگذاری، به رفیع قلعه‌هایش پای نهی، در گل آب‌هایش شنا کنی و به سردابه‌هایش راه جویی تا کتیبه‌های او را بدانی

جایی یحیوانی و ضبط کشر، مزاری را بازشناسی... باید عاشق باشی تا در آن چکاچنگ مششیرهای آینهختن اقتصادی و در این مدامد سربده نفس شکلات مالن، دست از تلاش مادی شویس. به زهد، به ریاضت تن در دهی، صدعا کتاب را پیش روی نهی، عجزاتی را از کنایه، جملهای را از رساله‌های، و بندی را از مقاله‌های برگیری تا به تصحیح متن دیرینه سال پردازی و اثری را اسباب کن و جوانی بنشی که در دوازدهی تاریخ از یاد رفته است، لکن حیات دوباره آن تاجی است بز تارک فرهنگ دیرپای ما.

*** کتابشناسی تحقیق و تألیف**

- ۱- فلاح اسماعیلیه در رشته کوه‌های البرز، انتشارات دانشگاه تهران، شماره ۱۰۹۰، ۱۳۲۲، تجدید چاپ انتشارات ظهوری، ۱۳۶۱.
- ۲- از آستارا تا استاراباد، مجلد اول، انجمن آثار ملی، ۱۳۲۸، چاپ جدید آگاه.
- ۳- از آستارا تا استاراباد، مجلد دوم، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۰، چاپ جدید آگاه.
- ۴- از آستارا تا استاراباد، مجلد سوم، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۵، چاپ جدید آگاه.
- ۵- از آستارا تا استاراباد، مجلد چهارم، وزارت فرهنگ و ارشاد، ۱۳۶۸، چاپ جدید آگاه.
- ۶- از آستارا تا استاراباد، مجلد پنجم، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، چاپ جدید آگاه.
- ۷- از آستارا تا استاراباد، مجلد ششم، استاد و مدارک تاریخی گرگان با همکاری مسیح ذبیحی، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۸.

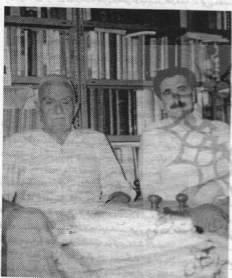
- ۸- از آستارا تا استاراباد، مجلد هفتم، استاد و مدارک تاریخی گرگان با همکاری مسیح ذبیحی، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۹.
- ۹- از آستارا تا استاراباد، مجلد هشتم، شامل مکاتبات و اسناد تاریخی خاندان شرفی، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
- ۱۰- از آستارا تا استاراباد، مجلد نهم، شامل مکاتبات و اسناد تاریخی خاندان اشرفی، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی (نزدیک به چاپ).
- ۱۱- از آستارا تا استاراباد، مجلد دهم، شامل مکاتبات و اسناد تاریخی سادات بورکیایی گرگان، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی (نزدیک به چاپ).

- ۱۲- استوناوند، با همکاری مهندس محمد مهربان و احمد کبیری، مؤسسه فرهنگی جهانی کبیری، ۱۳۶۷ (تألیف).
- ۱۳- جغرافیای تاریخی شهرستان، مجلد اول، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی (پژوهشگاه)، ۱۳۷۲.
- ۱۴- جغرافیای تاریخی شمیران، مجلد دوم، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۲. (لازم به ذکر است کتاب اخیر الفکر چندین ماه پس از انتشار جلد اول به چاپ رسیده است).
- ۱۵- کتابهای مرقه مطهر حضرت معصومه و خطبه‌های اطراف آن، کتابخانه حضرت آیت الله مرعشی نجفی در شهر مقدس قم، ۱۳۷۵.
- ۱۶- بازی‌ها و سرگرمی‌های ایرانیان، ۲ جلد (آماده چاپ).
- ۱۷- جغرافیای تاریخی رودبار کرج فلورا انجمن آثار و مفاخر فرهنگی (آماده چاپ).

*** زبان پژوهی و لهجه‌شناسی**

برای شناخت مرتبت و اهمیت تحقیقات و پژوهش‌های استاد در این موضوع، کاتیسنگ گهامی بیندازیم به روند دو به افزایش ورود واژه‌های بیگانه و رواج و کاربرد لغات و اصطلاحات بیگانه در زبان فارسی و

تسخیر پاره‌ای از خاکریزهای گیان زبان شیوای فارسی، و به تبع آن فراموشی و حذف تدریجی واژه‌ها و اصطلاحات و تعبیر و تشبیه‌های لهجه‌ها و گویش‌های اصیل و بی‌غیری و کم‌توجهی ما و دست‌گام‌های ذریط و علاوه بر این تحقیر گویش‌ها و لهجه‌های محلی و منطقی‌های در پاره‌ای از برنامه‌های صدا و سیما، همه و همه به روشنی گویای اوج و منزلت و توجه و عنایت دوستانه ما به این قبیله پژوهش‌هاست. استاد ستوده که یک نته به صحنه این کارزار پای گذاشته است گام‌های بلندی را در جهت گردآوری و حفظ ذخایر و میراث گرانبهای گویش‌ها و لهجه‌ها برداشته‌اند و در این خصوص به تألیف ۸ مجلد کتاب شامل ضبط و گردآوری و آوازیس و ارگان، اصطلاحات و ترکیبها و تعبیر مختلف و رایج لهجه‌های کرمانی، گیلکی، نائینی، سمنانی، سرخ‌های، سنگسری، لاسگردی و شه‌ریزادی و دست زده‌اند و این گنجینه‌ی ذی‌قیمت را از خطر فراموشی و امحاء رهایی بخشیده‌اند. همچنین دکتی ستوده برای اولین بار علاوه بر تدوین فرهنگ زبان سستانی و سایر گویش‌های همجوار به تطبیق این زبان با گویش‌های سرخ‌های، سنگسری، لاسگردی و شه‌ریزادی نیز پرداخته‌اند.

استاد ستوده و فرزندان ماکان

*** کتابشناسی زبان‌پژوهی**

- ۱- فرهنگ گیلکی، نشره انجمن ایران‌شناسی، ۱۳۲۲.
- ۲- فرهنگ به‌دینان (تنظیم، تصحیح و چاپ)، نشره شماره ۳ فرهنگ ایران زمین، ۱۳۳۵ گردآورده جمشید سروش سروش‌یان چاپ مجدداً دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.

- ۳- فرهنگ کرمانی، نشریه شماره ۲، فرهنگ ایران زمین ۱۳۳۵.
- ۴- فرهنگ سمانی، سرخه‌ای، لاسگری، سنگری، شهریزادی، مجلد اول، دانشگاه تهران شماره ۸۸۳، ۱۳۴۲
- ۵- فرهنگ سمانی، مجلد دوم، شامل افعال و اصطلاحات و اشعار، مرکز مردم‌شناسی وزارت فرهنگ و هنر، شماره ۱۶، ۱۳۵۶.
- ۶- فرهنگ نابین، یک جلد، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، شماره ۵۹۹، ۱۳۶۵.
- ۷- فارسی برای انگلیسی زبانان، مجلد اول، انتشارات مرکز تاریخ و فرهنگ ایران وابسته به دانشکده ادبیات تهران، ۱۳۲۰.
- ۸- فارسی برای انگلیسی زبانان، مجلد دوم دانشگاه تهران شماره ۱۰۹۰، ۱۳۳۵.

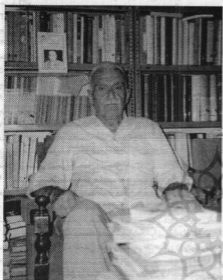
مجموعه مقالات، نوشته‌های پراکنده و سخنرانی‌ها

این بخش نیز همانند دائره‌المعارف مختصر بیش از دوپست عنوان مطلب، مقاله، سخنرانی و نقد را در مباحث موضوعات مختلفی چون: نقد و بررسی کتابهای چاپی و ترجمه، بازیهای محلی، اماکن تاریخی، بناهای متبرکه، شکار و طبیعت، فرهنگ عمومی، آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف، گویشها و لهجه‌های محلی و موضوعات متنوع دیگر را در بر می‌گیرد که راقم این سطور به یاری ایزه ستان در نظر دارد آن را در مجموعه‌های گردآوری و در اختیار دانش‌دوستان و علاقمندان قرار دهد.

سال‌شمار دکتر منوچهر ستوده

- ۱۲۹۲-۲۸ تیر ماه - تولد در تهران.
- ۱۳۰۶- پایان تحصیلات ابتدایی در تهران.
- ۱۳۱۳- پایان تحصیلات متوسطه در تهران.
- ۱۳۱۷- اخذ درجه لیسانس در رشته ادبیات فارسی از دانشسرای عالی (دارالمعلمین سابق).
- ۱۳۱۷- ورود به دانشکده افسری (گذراندن دوره سواره نظام).
- ۱۳۲۰- استخدام در وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه و اعزام به دبیرستانهای لاهیجان.
- ۱۳۲۱-۲۲- تدریس در دبیرستان فرودسی بندر انزلی و دبیرستانهای دخترانه و بازگشت به تهران و تدریس در دبیرستان شرف.
- ۱۳۲۲- اخذ درجه دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران رساله پایان تحصیلات: فلاح اسماعیلیه در ریشه کوههای البرز.
- ۱۳۲۳-۲۰- تدریس در دبیرستان آرزو در درخواست دکتر مجتهدی.
- ۱۳۳۵- انتقال از وزارت فرهنگ به دانشگاه تهران بنا به تقاضای مرحوم استاد سید محمد مشکوة (که کتابخانه خود را به دانشگاه تهران اهداء کرده بودند) و خدمت در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به مدت ۲ سال.
- ۱۳۳۵- انتقال به دانشکده الهیات دانشگاه تهران بنا به درخواست مرحوم استاد فروزانفر و تأسیس رشته جغرافیای تاریخی و تدریس آن به مدت ۱۵ سال و پی‌گذاری دو واحد جدید به نامهای «تاریخ خطوط اسلامی» و «کتابهای اسلامی» در رشته باستان‌شناسی.
- ۱۳۴۱- عضویت در کمیسیون بررسی کتابهای دینی رشته جغرافیا.
- ۱۳۴۲- انتقال از دانشکده الهیات به گروه تاریخ دانشکده ادبیات تهران به درخواست دکتر سید حسین نصر و تدریس تا سال ۱۳۵۶.
- ۱۳۴۸- دریافت حکم عضویت در گروه آموزش تاریخ دانشکده ادبیات تهران.
- ۱۳۵۱- شترکت در ششمین کنگرهٔ «هنر و باستان‌شناسی» در آکسفورد از سوی رئیس دانشگاه.

- ۱۳۵۲- شرکت در کنگره شرق‌شناسی پاریس از سوی رئیس دانشگاه.
- ۱۳۵۲- شرکت در کنگره اورپوچان در پاکستان از سوی رئیس دانشگاه.
- ۱۳۵۳- بررسی کتیبه‌های دوره اسلامی در حفاری گروه باستان‌شناسی.
- ۱۳۵۳- شرکت در کنگره جهانی بزرگداشت ناصر خسرو در دانشگاه فرودسی مشهد از سوی رئیس دانشکده ادبیات.
- ۱۳۵۳- انجام مأموریت تهیه عکس و فیلم از کنشهای خطی کتابخانه‌های مختلف شهرستانها.
- ۱۳۵۷- پایان خدمت رسمی و آغاز دوره بازنشستگی.
- ۱۳۷۷- دریافت هشتمین منشور و جایزه ادبی و تاریخی بنیاد موفقوات دکتر محمود افشار یزدی.

گلچرخ: برای حضرت استاد دکتر منوچهر ستوده، سلامت کامل همراهِ با توفیقات روزافزون آرزو دارم.

- ۱- برگزاری کنگره‌های نکوداشت دانشمندان برجسته و محققان موزیکاتور و چاپ مقالات، جشن‌نامه و یادنامه ویژه زندگی و آثار این بزرگان اقداسی ارزنده، بدیع و در خور تقدیر است که اندک اندک از آن نیز در این نگاره است که در زمان حیات این بزرگان برپا می‌شود بزرگداشت مقام شایخ علمی استاد دکتر جنید جعفری شهیدی، علامه جعفری و استاد محمد کریم یزیدیان - از این جمله است.
- ۲- کیهان فرهنگی، سال سوم، شماره ۴، ص ۸
- ۳- کدردی و نظری بر اشعار دکتر منوچهر ستوده، مجموعه فروزانگان ایران، شماره ۵، شهر کتاب، ص ۲۹
- ۴- کیهان فرهنگی، سال سوم، شماره ۴، ص ۹
- ۵- راهنمای کتاب
- ۶- علی رقم تلاش بسیار مشخصات کتابهای شماره ۲۱ و ۲۲ بدست می‌آید.
- ۷- گلری و نظری بر اشعار دکتر ستوده، ص ۵ و ۶
- ۸- کیهان فرهنگی، سال سوم، شماره ۴، ص ۸